

Szigetfoglalók

Zalavári András

Csoport: 15-16 éves kortól játszható, félosztálynyi (12-18 fős) létszámmal. A játék drámabeli jártasságot nem igényel.

Téma: Veszélybe kerül egy nagy hagyományokkal rendelkező kis sziget léte.

Cél: A csoporton belüli együttműködés (és/vagy együtt nem működés) következményeinek vizsgálata

Fókusz: Hogyan reagálnak a közös veszélyre a sziget irányítói?

Keret: A tanulók azon három családnak a tagjai, akik Haleflo szigetének tulajdonosai és irányítói.

Időszükséglet: a foglalkozás részletesen leírt első fele 90 percet vesz igénybe. A lehetséges folytatás valószínűleg ugyanennyit.

Helyszín: hagyományos osztályterem, szétoltható padokkal.

Eszközsükséglet: sokszorosított segédanyagok. Jó szolgálatot tehet még egy laptop projektorral és a megfelelő fényképekkel (ezek az interneten megkereshetők és letölthetők).

1. A dráma világának körülhatárolása

1.1 Tanári narráció és közreadott (ál-)Wikipédiás cikk

*Haleflo szigete, bár holland gyarmatnak minősült, 1797-ig lakatlan maradt. Hollandia francia megszállása elől menekülve ekkor költözött oda három előkelő család: a **Hals**, a **Leyster** és a **Floris** familia.*

A kis csendes-óceáni korallsziget forgalmas hajózási útvonalak mentén fekszik. Legmagasabb pontja mindössze 12 méterrel emelkedik a tenger szintje fölé.

A nagy gazdasági világválságot követően, 1935 után vált kedvelt üdülőhellyé. Fő vonzereje a homokos tengerpart, a kiterjedt lagúnák, a kellemes klíma, az inycsiklandó halételek és a családias vendéglátás.

Lakóinak száma a vendégekkel együtt sem haladja meg az 1000 főt.

1.2 Korallszigetek képei (kivetítve vagy közreadva)

Melyik felel meg leginkább a Haleflóról alkotott elképzeléseinknek?

1.3 Tanári közlések

Történik napjainkban – pontosabban 5 évvel ezelőtt.

A sziget mindmáig a három család tulajdona.

Egyenlő arányban birtokolják a **Haleflo** nevű cégük elsőbbségi részvényeit.

Háttérinformációk:

Az alapszabály az elsőbbségi részvényfajtán belül megkülönböztet:

- 1. osztalékelőbbséget (a kifizetés időbeli elsőbbsége),*
- 2. jogutód nélkül történő megszűnés esetén a vagyonból történő részesedési elsőbbséget,*
- 3. a szavazati joggal összefüggő elsőbbséget.*

2. A választható szerepek körének kijelölése: a tanulók a három alapító család jelenlegi tagjainak szerepét játsszák.

2.1 Sorsolással döntjük el, hogy ki, melyik családhoz fog tartozni.

(Amennyiben a tanárnak az a célja, hogy konkrét tanulói csoportok együttműködését vizsgálja, fejlessze, akkor sorsolás helyett ő ossza be családokat!)

2.2 Kiscsoportos egyeztetés

A játszók családon belül döntenek el, milyen rokoni viszonyban állnak egymással.

(Kikötés: mindannyian beleszülettek az adott családba – tehát nem beházasodtak, nem fogadták örökbe őket stb. –, mert ez a hagyományos feltétele az elsőbbségi részvények tulajdonlásának.)

2.3 Mindenki válasszon keresztnévet magának!

Segítségül közreadunk egy listát holland férfi és női keresztnevekről, de nem kötelező ezek közül választani:

- *Daan, Tim, Thomas, Ruben, Liam, Lars, Sven, Adam, Jan, Dex, Pieter, Casper, Abel, Owen*
- *Tess, Sophie, Emma, Lisa, Sara, Lotte, Eva, Anna, Noa, Olivia, Femke, Liv, Naomi, Lana, Luna, Vera, Emily, Nikki, Laura, Isis*

3. A szerepek felvétele, kidolgozása játékon, megjelenítésen keresztül

3.1 Kítűzők készítése

3.2 Tanári narráció

Bár az elsőbbségi részvényeket, amelyek előjogokat biztosítanak a tulajdonosaiknak, egyenlő arányban birtokolják a családok, az idők során kialakult egyfajta földrajzi elkülönülés a tevékenységi körökben.

- Az egyik *család felségterülete* a sziget belseje lett, a másiké a parti sáv, a harmadiké a szigetet övező nyílt óceán. Ennek megfelelően alakult a részvénytársaságon belüli szerepük.
- Az *óceániak* gyakorolták a halászati jogokat, és ők voltak a konyhák urai.
- A parti sáv birtokosai lettek a nappali szórakoztatás felelősei: ők üzemeltették a strandokat, a büféket és a sportcélú vízi járműveket.
- A belső részhez tartozók reszortja volt a szállásszolgáltatás és az esti, éjszakai élet megszervezése.

3.3 Mi lehetett a családok hierarchiája a régmúlt időkben?

Hogyan módosulhatott ez mára?

3.4 Nézzük meg, a fő reszortok alapján hogyan oszthatták el az egyéb tevékenységeket (pl. gyermekfelügyelet, kikötői szolgáltatások, kereskedelem stb.)!

3.5 Családi tevékenységi kör választása (vagy sorsolása, ha nem születik megegyezés).

3.6 Állóképek a család mindennapi munkájáról

3.7 Minden szereplőnk kitűnik valamivel a családtagjai közül: valamilyen téren „leg”.

A játsszók válasszanak maguknak egy-egy ilyen tulajdonságot!

3.8 Családonként egy „leg” bemutatása

Választható formák: állókép, némajáték, jelenet, rajz vagy írásos anyag.

3.9 Bemutatkozás

Tanári szerep: a Haleflo cég főkönyvelője.

A főkönyvelő – 200 éves hagyomány szerint – külső ember, nem tartozik egyik családhoz sem. A szokásjog alapján ő vezeti le az elsőbbségi részvényesek gyűlését és a Családok Tanácsát.

A jelenlegi főkönyvelő immáron 30 éve tölti be ezt a posztot.

4. A viszonyok kidolgozása

Az elmúlt 217 év alatt bizonyára akadtak konfliktusok a családok között, de ezeket minden esetben sikerült megoldaniuk.

4.1 Kiscsoportos jelenetek

A családok találjanak ki egy olyan konfliktushelyzetet a régmúltból, amelyben az ő családjuk is érintett volt!

Egy-egy rövid jelenetben mutassák be a konfliktus kirobbanását, illetve a megoldást!

4.2 Írásos feladat

A látott jelenetekre (is) építve családonként fogalmazzanak meg passzusokat a sziget „alkotmányából” – egyfajta írásba foglalt hagyománygyűjteményből, amelyet a lakók mindmáig tiszteletben tartanak.

4.3 Egész csoportos egyeztetés

Csak az tekinthető az „alkotmány” részének, amivel mindenki egyetért.

5. A bonyodalom

A főkönyvelő kezdeményezi az elsőbbségi részvényesek gyűlését.

A szokásos ügymenet: először az összes elsőbbségi részvényes tájékoztatást kap az aktuális helyzetről. Ezt követően családi berkeken belül beszél meg az információkat, kialakítják a közös álláspontjukat és megbízzák a család egyik tagját, hogy ezt a véleményt képviselje majd a döntéshozó csúcstestületben, a Családok Tanácsában. A végső döntés vagy állásfoglalás ezen háromfős testület joga.

5.1 Térkijelölés, állóképből indított gyűlés: az elsőbbségi részvényesek gyűlése

A rögtönzés a főkönyvelő érkezésével indul. Köszönti a megjelenteket, majd tájékoztatást ad arról, hogy a Haleflo cég részvényeinek árfolyama fél éve folyamatosan csökken. Megvizsgálta a hasonló tevékenységi körű szigetek konjunktúrájának alakulását, és mindenütt hasonló jelenséget tapasztalt. Az ok valószínűleg azokban a híradásokban keresendő, amelyekből egy csokrot a sajtófigyeléssel megbízott vállalat bocsájtott a rendelkezésükre. Ezt sokszorosítva közreadja, és fel is olvassa:

A korallok pusztulása

Nagymértékű korall-fehéredés tapasztalható a Föld legnagyobb koralltelepén, az Ausztrália közelében található Nagy Korallátonyon, négy éven belül már második alkalommal. A korallpusztulás előjelének számító folyamat a déli Csendes-óceán korallszigeteit is elérte már. A jelenség oka a tengervíz magas hőmérséklete, aminek következtében a korall-állatokkal szimbiózisban élő, és azok színt is adó algák egy részében sérül a fotoszintézishez szükséges egyik fontos protein. Mivel ezek az algák ezért nem tudják ellátni gazdájukat energiával és élelemmel, az elűzi őket. A korallok sorsa attól függ, mennyi algájuk marad. Ha mindet elvesztik, elpusztulnak; a tengeri élővilág egynegyedének otthonául szolgáló zátony omladozni kezd.

A korallátonyok a világ minden részén az ökoszisztéma szerves részét képezik, emellett fontos szerepük van a helyi lakosság életében is, legyen szó akár táplálékserzésről, kereskedelmi célú halászatról vagy turizmusról.

A legbrutálisabb a helyzet a Franciaországhoz tartozó Mayotte szigeténél, amely a Természetvédelmi Világszövetség (IUCN) legfrissebb adatai szerint az Indiai-óceán történetének legsúlyosabb pusztulásával kénytelen szembesülni a melegedő áramlatok miatt. A hetekkel ezelőtt végrehajtott helyszíni vizsgálat során 34 Mayotte körüli korallátont vizsgáltak a kutatók, és azonnal a döbbenetes ténnyel szembesültek, hogy a korallok nagyjából fele küzd már a kiféhéredéssel, és 30%-uk már el is pusztult. Az eddig is ismert volt, hogy a Comore-szigetekenél súlyos a korall-fehéredés, de a Mayotte szigeténél (ami szintén a Comore-szigetecsoporthoz tartozik) tapasztalható pusztulás példa nélküli a térségben.

A kutatók szerint ennek egyébként másik fő oka a globális felmelegedés mellett a Comore-szigetecsoporthoz (és így Mayotte) vélein zajló túlhalászás, mert azon kevés területen, ahol a természetvédelmi korlátozás miatt sok a hal a régióban, a korallok is „boldogan” élnek.

5.2 A gyűlés kérdésekkel és reagálásokkal folytatódik

A tanár alakítsa úgy a megbeszélést, hogy még a családokra bomlás előtt bedobhassa a Tunao szigetére költözés lehetőségét. Ez természetesen azzal járna, hogy mindent előről kell kezdeniük.

5.3 Látkép és műholdfelvétel bemutatása, illetve (ál-)Wikipédia szócikk közreadása és felolvasása:

Tunao apró vulkanikus sziget Szamoától 400 km-re keletre. Bár nem tartozik szorososan Amerikai Szamoához, USA felségterület. Birtokjog szerint az American Shipping Company tulajdona. Lakatlan, csupán egy automata meteorológiai állomás található rajta. Kívül esik a fő hajózási útvonalakon.

Megfelelő ajánlat esetén megvásárolható.

6. Mélyítő szakasz

6.1 Családi víziók a jövőről

Annak megbeszélése, hogy mi az, amilyen helyzetbe semmiképpen sem szeretnék hozni a családjukat; aminek a bekövetkeztét mindenképpen el szeretnék kerülni a tárgyalások során (milyen irányokba ne haladjanak a dolgok).

6.2 Családi tanácskozások

Közös állásfoglalás kialakítása (merre tovább a család érdekei szerint), képviselő választása, felkészítése.

6.3 Fórumszínház: a Családok Tanácsa

A konvenció kiterjesztett formája, ahol a három csoport végig a saját képviselőjét szabályozhatja csak. Megállíthatják a játékot, visszahívhatják szereplőjüket, és tanácsokkal, információkkal láthatják el, akár le is cserélhetik. (Praktikus lenne valamilyen megkülönböztető jelzést használni az egyes szereplőknel.) Érdemes korlátozni az egyes csoportok megállítási lehetőségeinek számát.

A tanár a 3.9 pont szerint a Tanács ülésének levezetőjeként vesz részt a játékban. Szavazati joggal – a kontextusnak megfelelően – természetesen nem rendelkezik, de információval igen. Afelett örökdió, hogy az egyezkedés és a döntéshozatal mindvégig megfelelő keretek között, az egyenrangúság figyelembe vételével történjen.

A fórumszínháznak ezen változata – aminek alkalmazása az akváriumdrámákban gyakori – csak fegyelmezett, az adott pillanatban a játéknak elkötelezett csoporttal valósítható meg.

A Családok Tanácsának ülése természetesen félbeszakítható, hivatalosan elnapolható. Ilyenkor a családok képviselői visszavonulhatnak, és a megszokott kiscsoportos formákban folytatható tovább a játék. Majd időugrással máris a Tanács újabb ülésén vagyunk.

6.4 Szerepcserés gondolatkövetés

A döntés előtt nem hallhatjuk az egyes szereplők gondolatait – mivel várható, hogy egymás ellen játszanak, lehet, hogy nem is akarják kimondani a saját figurájuk rejtett gondolatait. Érdemes lenne megnézni ebben a helyzetben azt, hogy – például – az egyes (számú) csoport szereplőjének gondolatairól hogyan vélekednek a kettes csoport tagjai, és így tovább, amíg körbe nem érünk. Formailag lehetséges, hogy a másik csoport szereplője mögé állnak be, és onnan halljuk a mondanójukat. Ez – természetesen – nem kötelezi például az egyes számú csoportot annak átvételére, amit a kettesből az ő szereplőjük lehetséges gondolatának tartottak.

6.5 Maszkos játék

A Családi Tanács döntését (vagy esetleges döntésképtelenségét) követően kiscsoportban, vagyis „családi körben”, érzelmi állapotokat ábrázoló maszkok közül választva, azok mögül megszólalva reagálhatunk a fejleményekre.

7. Reflektív szakasz

Bármilyen döntés szülessen is, a realitások figyelembe vételével egy dologból ne engedjünk: a sziget nem menthető meg! Legalábbis hosszabb távon és gazdaságosan nem. Időleges megoldást jelenthet, ha beton hullámtörőkkel, esetleg roncshajók elsüllyesztésével igyekeznek pótolni a zátonyokat. Ezeknek a megoldásoknak azonban hatalmas hátrányuk a korallokkal szemben, hogy nem öfenntartó rendszert képeznek: rendszeresen vizsgálni és karbantartani kell őket, vagyis nyelik a pénzt.

Érdemes emlékeztetni arra az információra is, hogy a sziget legmagasabb pontja mindössze 12 méterrel emelkedik a tenger (jelenlegi) szintje fölé. A vihardagály hullámai ennél magasabbak lehetnek, vagyis, ha a zátonyok gyűrűje valahol megnyílik, minden és mindenki végveszélybe kerül.

A fejleményektől függően számos folytatás lehetséges – néhány példa:

- Jövöképek: a sziget végnapjai.
- Berendezkedés és problémák az új helyen. (Nem biztos, hogy ez egy másik szigeten lesz!)
- Szertartás: zászlólevonás a régi, zászlófelvonás az új lakóhelyen.